

Patent dodatkowy
do patentu nr _____

Zgłoszono: 5.12.1972 (P. 159287)

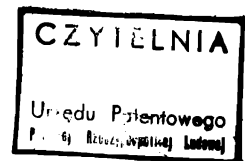
Pierwszeństwo: _____

Zgłoszenie ogłoszono: 30.09.1973

Opis patentowy opublikowano: 25.11.1975

Kl. 42m⁴,7/02

MKP G06g 7/02

Twórcy wynalazku: Tadeusz Domański, Alfred Krzyśków

Uprawniony z patentu: Polska Akademia Nauk, Instytut Cybernetyki
Stosowanej, Warszawa (Polska)

Analogowy ogranicznik napięć jednego znaku

1

Przedmiotem wynalazku jest analogowy ogranicznik napięć jednego znaku, należący do członów nieliniowych i mający zastosowanie w liczących maszynach analogowych i hybrydowych oraz układach automatyki przemysłowej.

Znane ograniczniki napięć jednego znaku budowane są w układzie mostka diodowego zasilanego napięciem ograniczającym o wartościach $+U$ i $-U$. Sygnał przechodzący przez mostek jest proporcjonalny do sygnału wejściowego w zakresie dopuszczalnym $\pm U$, a po przekroczeniu napięcia ograniczającego przyjmuje wartość równą napięciu ograniczającemu $\pm U$.

Znane są też ograniczniki, które mają mostek diodowy na wyjściu liniowego wzmacniacza operacyjnego objęty pętlą sprzężenia zwrotnego.

Te znane rozwiązania są praktycznie ogranicznikami napięć dwóch znaków tzn. sygnał dodatni ma tylko jedno ograniczenie oraz sygnał ujemny ma tylko jedno ograniczenie. Są to ograniczenia typu maksimum. Nie pozwalają one uzyskać ograniczeń typu minimum-maksimum, jeżeli sygnał podlegający ograniczeniu jest jednego znaku, co w praktyce najczęściej ma miejsce. Dokładność tych ograniczników jest stosunkowo mała, uchyb jest rzędu pojedynczych procentów i zmienia się w funkcji obciążenia, a także zależy od parametrów diod mostka. Ustawienie ograniczeń jest również kłopotliwe, bowiem jeśli źródła ograniczające nie są niskoomowe, jak na przykład potencjometry, to

2

przy zmianie obciążenia trzeba zmienić ustawienie potencjometrów.

Celem wynalazku jest opracowanie analogowego ogranicznika napięć jednego znaku, który byłby pozbawiony wad znanych ograniczników, i który byłby bardziej precyzyjny od znanych oraz pozwalający na ograniczenia podwójne typu minimum-maksimum.

Istota analogowego ogranicznika napięć jednego znaku polega na tym, że do wejścia układu dołączony jest poprzez diodę idealną liniowy wzmacniacz operacyjny jako część sumatora. Do wejścia diody idealnej oprócz wejścia dla sygnału ograniczanego dołączone jest źródło napięcia ograniczającego od góry oraz źródło napięcia ograniczającego od dołu, a do wejścia sumatora dołączone jest oprócz wyjścia diody idealnej, wejście dla sygnału ograniczanego oraz źródło napięcia ograniczającego od dołu. Wyjściem ogranicznika jest wyjście sumatora.

Przez zastosowanie ogranicznika według wynalazku otrzymuje się ograniczenie napięcia jednego znaku z błędem nie przekraczającym 0,1% przez co uzyskuje się znacznie dokładniejsze rozwiązanie zadań na maszynach analogowych lub hybrydowych, a także uzyskuje się podwyższenie jakości układów automatycznej regulacji, a tym samym jakości produktów.

Przedmiot wynalazku zostanie objaśniony poniżej z wykorzystaniem rysunku, którego fig. 1 przed-

stawia schemat ogranicznika według wynalazku, fig. 2 — charakterystykę napięciową ogranicznika według wynalazku, fig. 3 — schemat przykładowo wykonanej diody idealnej zastosowanej w ograniczniku według wynalazku, zaś fig. 4 — schemat praktycznie wykonanego ogranicznika według wynalazku.

Analogowy ogranicznik napięć jednego znaku według wynalazku przedstawiony schematycznie na fig. 1, ma do wejścia U_1 dołączony poprzez diodę idealną D_1 sumator Σ zawierający (fig. 4) liniowy wzmacniacz operacyjny W_2 pracujący jako sumator. Do wejścia diody idealnej D_1 , oprócz wejścia U_1 , do którego podawane jest napięcie ograniczane, dołączone jest źródło napięcia ograniczającego od góry $U_{\max}$ oraz źródło napięcia ograniczającego od dołu $U_{\min}$. Do wejścia sumatora Σ dołączone jest oprócz wyjścia diody D_1 wejście U_1 dla sygnału ograniczanego oraz źródło napięcia ograniczającego od dołu $U_{\min}$. Wyjściem ogranicznika U_{wy} jest wyjście wzmacniacza operacyjnego W_2 zawartego w sumatorze Σ .

Dioda idealna D_1 zastosowana w ograniczniku schematycznie jest przedstawiona na fig. 3 rysunku. Składa się ona ze wzmacniacza liniowego W i dołączonych do niego dwóch diod D_1 i D_2 . Pierwsza z nich, dioda D_1 , dołączona jest do wyjścia wzmacniacza W_1 , a druga D_2 połączona jest równolegle do wzmacniacza W_1 . Pomiędzy wyjście diody D_1 a wyjście wzmacniacza W_1 włączony jest rezystor R_1 zamykający pętlę sprzężenia zwrotnego. Pomiędzy wejściem diody idealnej D_1 i wejściem wzmacniacza W włączone są rezystory R_1 , przykładowo trzy w układzie równoległym (fig. 4).

Na fig. 3 przedstawiona jest w sposób uproszczony dioda idealna D_1 z uwzględnieniem jednego sygnału wejściowego. W ogólnym przypadku sygnał wejściowy może być kombinacją kilku sygnałów podawanych na wejście wzmacniacza W każdy przez oddzielny rezystor R_i , gdzie $i=1,2,3,\dots,n$. Jak widać na fig. 4, przykładowo wykorzystano trzy sygnały, bo tyle należało podać na wejście wzmacniacza W_1 w ograniczniku według wynalazku.

Działanie analogowego ogranicznika jest następujące:

Gdy napięcie ograniczające od góry ma wartość większą od zera, dioda idealna D_1 zostaje zatkana i napięcie na jej wyjściu jest równe zeru.

Gdy napięcie ograniczające od dołu ma wartość mniejszą od zera, dioda idealna D_1 zatkana jest różnicą napięć $U_{\max} - U_{\min}$. W przypadku, gdy sygnał ograniczany jest zerowy, napięcie na wyjściu ogranicznika U_{wy} jest równe wartości napięcia ograniczającego od dołu, czyli $U_{wy} = U_{\min}$.

Gdy sygnał podlegający ograniczeniu U_1 ma wartość mniejszą od różnicy napięć ograniczających od góry i od dołu, to na wyjściu diody idealnej D_1 napięcie jest równe zeru, zaś na wyjściu ogranicznika napięcie wyjściowe U_{wy} jest sumą sygnału ograniczanego U_1 oraz napięcia ograniczającego od dołu $U_{\min}$, czyli $U_{wy} = U_1 + U_{\min}$.

Gdy wartość sygnału ograniczanego przekroczy wartość różnicy napięć ograniczających od góry i od dołu, na wyjściu diody idealnej D_1 pojawi się sygnał o wartości będącej sumą: napięcia ograniczanego, napięcia ograniczającego od dołu i o ujemnej wartości napięcia ograniczającego od góry. Sumator po zsumowaniu wszystkich napięć wchodzących na jego wejście, daje na wyjściu ogranicznika napięcie równe napięciu ograniczającemu od góry.

Zmieniając odpowiednio kierunki diod D_1 i D_2 w diodzie idealnej D_1 oraz znaki napięć ograniczających od góry i od dołu, powstaje możliwość zrealizowania układu ogranicznika dla dowolnego znaku napięcia ograniczanego U_1 .

Zastrzeżenie patentowe

Analogowy ogranicznik napięć jednego znaku, znamienny tym, że do wejścia układu dołączony jest przez diodę idealną (D_1) liniowy wzmacniacz operacyjny (W_2) jako element sumatora (Σ), przy czym do wejścia diody idealnej (D_1) oprócz wejścia dla sygnału ograniczanego (U_1) dołączone jest źródło napięcia ograniczającego od góry ($U_{\max}$) oraz źródło napięcia ograniczającego od dołu ($U_{\min}$), a do wejścia sumatora (Σ) dołączone jest oprócz wyjścia diody idealnej (D_1) wejście dla sygnału ograniczanego (U_1) oraz źródło napięcia ograniczającego od dołu ($U_{\min}$), zaś wyjściem ogranicznika jest wyjście sumatora (Σ).

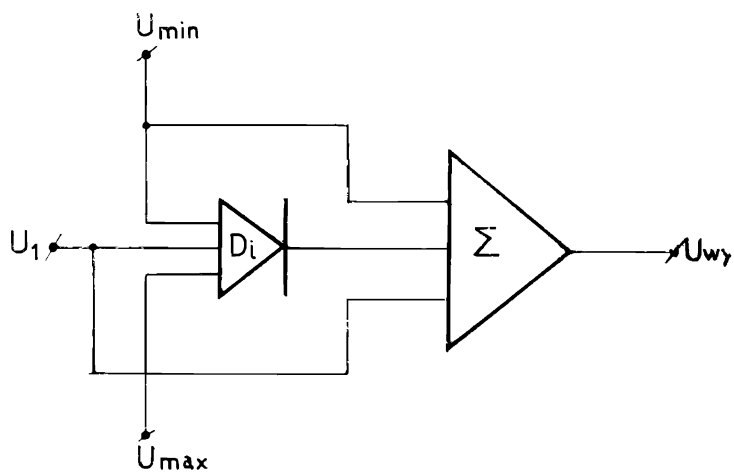

Fig. 1

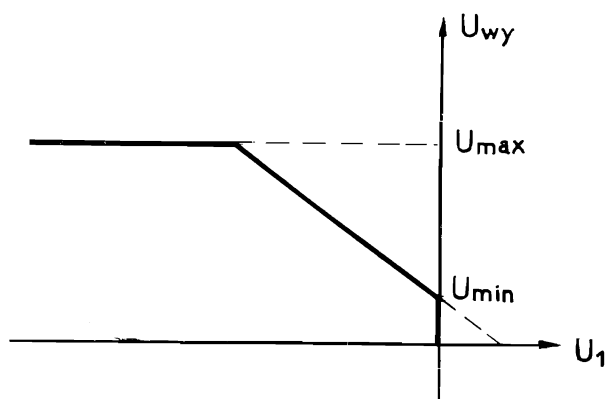

Fig. 2

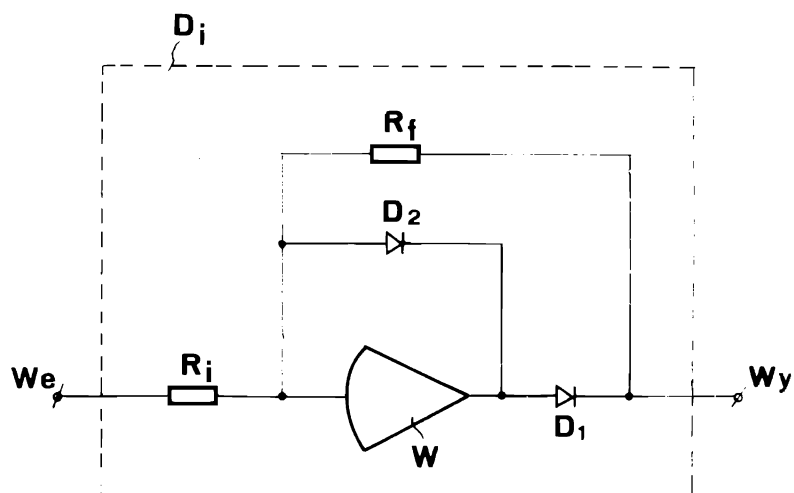

Fig. 3

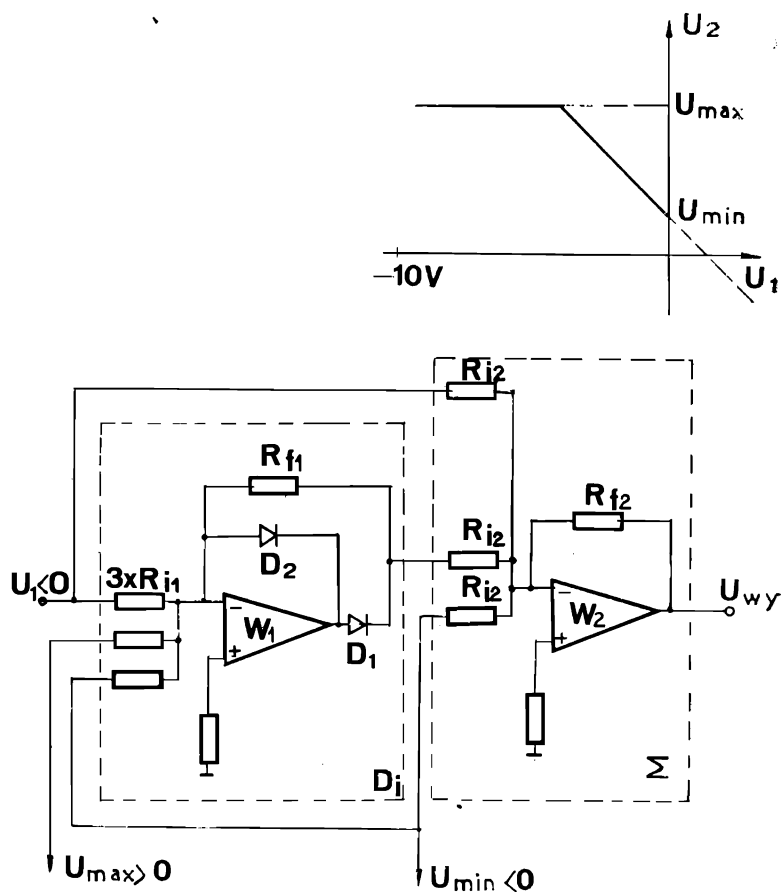

FIG. 4